

ERMƏNİ DAŞNAK QÜVVƏLƏRİNƏ QARŞI MÜBARİZƏDƏ ABBASQULU BƏY ŞADLİNSKİNİN HƏRBİ-SİYASİ ROLU

Murad MƏMMƏDLİ

Şərur Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi, Naxçıvan, Azərbaycan

*Yazışılan müəllif: muradmammadli.wma@gmail.com

NƏŞR TARİXİ:

Qəbul edilmə tarixi:

21.07.2026

Nəşr edilmə tarixi:

28.09.2026

AÇAR SÖZLƏR:

Abbasqulu bəy
Şadlinski, Qırmızı
tabor, Vedibasər,
Vedibasər Komitəsi,
Şərur, soyqırım

XÜLASƏ

El qəhrəmanı Abbasqulu bəy Şadlinskiyin 1917-1930-cu illərdəki hərbi-siyasi fəaliyyətini öyrənmək əhəmiyyətlidir. Məqalədə Azərbaycanın tarixi torpaqlarından biri olan Vedibasər mahalı haqqında məlumat verilir. Qırmızı taborun yaradılması, Abbasqulu bəy Şadlinskiyin rəhbərliyi dövrü, bölgənin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi ilə bağlı baş verən proseslər, təltif olunduğu orden və medallar qeyd edilmişdir. Həmçinin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətin yaranmasından öncəki dövrdə Naxçıvan-İrəvan bölgəsində formalaşmış ilk türk-müsəlman hökuməti Vedibasər Komitəsinin yaranması və fəaliyyəti əlavə edilmişdir. Erməni silahlı qüvvələrinin 1918-1920 – ci illərdə Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdiyi soyqırım nəticəsində ərazidə baş verən hadisələr, deportasiyalar və yerli əhalinin ictimai-siyasi həyatındakı dəyişikliklər diqqətə çatdırılmışdır. Dövr üçün əhəmiyyətli olan arxiv sənədlərində qeydlər verilmiş və bölgədə baş verən hadisələr daha geniş təsvir edilmişdir. Erməni daşnaq qüvvələrinin Naxçıvan daxilinə və Şərur rayonu ərazisinə doğru irəliləməsinin qarşısını almaq üçün icra etdiyi hərbi-strateji tədbirlər əks olunmuşdur. Xalqın azadlıq, ərazi bütövlüyü uğrunda müdafiə hərəkəti yaratması və bunların nəticəsi təhlil edilmişdir. Şadlinskiyin ictimai-siyasi çəkisi onun həm hərbi lider, həm də xalqın ortaq müqavimət simvolu olduğunu təsdiq edir. Vədi rayonunda kolxoz quruluşuna qarşı baş verən üsyanlar və Abbasqulu bəyin yerli sakinlərlə görüşü də əlavə edilmişdir.

GİRİŞ

Şadlinski sözün mənşəyi qədim türk tayfası olan Şaddan gəlir. Qədim zamanlardan ərazidə olan tayfa Qərbi Azərbaycanın Vedibasər mahalında VII yüzilliyin ilk yarısında köklü şəkildə məskunlaşır. Tayfanın nümayəndələrin bir qismi müəyyən zaman sonra Şərur rayonu ərazisində və Azərbaycanın digər bölgələrində məskunlaşmışdılar. Vedibasər mahalın kəndlərində Şadlinski bəyləri çoxlu torpaq və var-dövlət sahibi olublar (Ələkbərli, 2003).

Böyük Azərbaycan tarixin bir parçası olan Vedibasər mahalı bir tərəfdə Araz çayı, Dərələyəz mahalı və digər tərəfdən isə Şərur mahalı sərhədlərində yerləşən geniş, bərkətli bir ərazini əhatə edir. Vədi adı çayın adından götürülmüş çayın yatağı mənasını verir. Mahalda “Az” adlı qədim türk tayfaları yaşamış və bölgənin əsas etnik tərkibi hesab olunur. Ərazidə yerləşən maddi mədəniyyət abidələri – qoç, qoyun, qəbir daşları və onların üzərindəki təsvirlər tarixin qədimliyindən xəbər verir (İslamoğlu, 2006).

Abbasqulu bəy Şadlinski 1886-cı ildə Vedibasər mahalının Böyük Vədi kəndində anadan olmuşdur (Şəkil 1). Kənd ərazisi doğma Azərbaycan torpağı olmuşdur. 1828-ci ilə qədər ancaq yerli əhalinin yaşadığı sonrakı dövrdə isə ermənilər əraziyə köçmüş amma 1920-ci ilə qədər daimi məskunlaşmamışdılar. 1920-1988-ci illərdə kənd ərazisində yerli əhali ilə ermənilər birgə yaşamış, 1988-ci ildə bölgə tamamilə erməniləşmişdir (Ələkbərli, 2003).

Abbasqulu bəy atası Xanbaba bəyin vəfatından sonra təhsilini davam etdirə bilməmiş və Böyük Vədi kəndində qalmağa məcbur olmuşdur. Kəndlilərə kömək etmək üçün ata mülkündən ona qalan torpaq sahələrinin çox hissəsini kəndlilərə bağışlayır. Onun xeyirxah əməlləri qonşu bəylər bəyənməsə də sadəcə camaat qarşısında nüfuzu günbəgün artırdı. Bunun nəticəsidir ki, cavan yaşlarında ikən xalq içərisində bir el ağsaqqalı kimi tanınırdı (Şadlinski, 2011).

MATERIAL VƏ METODLAR

Təqdim olunan araşdırma 1917-1930-cu illərdə Naxçıvan bölgəsinin hərbi-siyasi tarixinə dair çoxşaxəli mənbələr toplusuna əsaslanır. Material bazası mövzu ilə bağlı arxiv, muzey, tarixi nəşrlər, monoqrafiyalar və dövrü mətbuat materialları təşkil edir. Burada 30 illik geniş bir zamanda dərc edilən nəşrlərə istinad edilmişdir. Əsas mənbə Şərur Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyin fondunda qorunan Abbasqulu bəy Şadlinskiyə və "Qırmızı tabor"a aid eksponatlar toplusudur. Muzeyin kolleksiyasında saxlanılan və ictimaiyyətə az məlum olan fotoşəkillər, vəsiqələr, medallar və taborun iştirakçıların şəxsi əşyaları bunun əsasını təşkil edir. Mövzu ilə bağlı muzey eksponatların inventar kitablarındakı məlumatlarından əşyanın maddi-məhsul mühafizəyə daxilolma ili müəyyənləşdirilmişdir. Arxivi sənədlərə müraciət edilmiş və burda yazılan yazışmalardan istifadə edilmişdir. Həmçinin müasir mətbuat və elektron resurslarında istinad edilmişdir.

Abbasqulu bəy Şadlinskiyin mübarizə hərəkəti mərhələli şəkildə quruplaşdırılmışdır. Bu kontekstdə mübarizə hərəkəti, Vedibasər komitəsi, "Qırmızı tabor"un yaranması, "Qırmızı tabor"un medalları olmaqla 4 ayrı başlıq altında öz əksini tapır. Taborun və Abbasqulu bəyin fəaliyyətinin bölgə üçün həlledici rolu analiz edilmiş hadisələr qeyd edilmişdir. Əldə edilən məlumatlar ümumilləşdirilərək obyektiv şəkildə təqdim olunmuşdur.

NƏTİCƏLƏRİN MÜZAKİRƏSİ

Mübarizə hərəkəti

1917-ci il oktyabr çevrilişindən sonra Cənubi Qafqazda etnik münaqişələr başlamışdı. 1918-ci il dekabr ayın 3-də Türklə ordusunun ərazini tərk etməsindən sonra erməni qəsbkarları rus zabiti polkovnik Doluxanovun başçılığı ilə silahlı dəstə təşkil edərək Şərur və Vedibasər bölgələrində qırğınlar törətməyə başlamışdılar. 1920-ci ilə qədər demək olar ki, ermənilər Şərur-Dərələyəz bölgəsinin əksər kəndlərinə hücum etmiş, yerli əhalini qırmış və yurd-yuvalarını tərk etməyə məcbur etmişdi (Baxşəliyev, 2023).

Şəkil 1. Abbasqulu bəy Xanbaba bəy oğlu Şadlinski (ŞTDM. DK-3102)

Erməni daşnakları qonşu dövlətlərinin ərazilərinin hesabına dövlət qurmaq üçün türk-müsəlman əhalini qırmağa və öz ərazilərindən qovmağa başlamışdılar. Belə bir vəziyyətdə Azərbaycan xalqının mərd oğulları özünü müdafiə dəstələri yaradaraq bu soyqırma qarşı mübarizə aparırdılar (Calalov, 2025). Abbasqulu bəy Şadlinski qısa bir müddət ərzində igidlərdən ibarət "Mübariz dəstə" adı ilə mübarizə dəstəsi yaratdı. Amma təhlükə böyük olduğundan bu cür kiçik bir dəstənin böyük bir mahalın təhlükəsizliyini təmin etmək üçün kifayət deyildi.

Vedibasər komitəsi

Kənd ağsaqqalları ilə məsləhətləşdikdən sonra 1917-ci ilin dekabr ayında Böyük Vədi kəndində müşavirə çağırıldı. Aparılan müzakirələrdən sonra Abbasqulu bəy Şadlinskiyin başçılıq etdiyi Vedibasər Komitəsi adlı qurum yarandı. Bu qurum Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətin yaranmasından öncəki dövrdə Naxçıvan-İrəvan bölgəsində formalaşmış ilk türk-müsəlman hökuməti idi. Komitənin sədri – Abbasqulu bəy Şadlinki olmaqla ümumilikdə 11 nəfərdən ibarət idi. Komitəyə Şəmsəddin bəy Mahmudbəyov, Əli Eyvazov, İlyas Abov, Hacı Təhməsis Şadlinski, Sultən xən Mərəndi, Seyfulla Süleymanov, Mirzə Nəsrulla Şadlinski, İlyas bəy Mahmudbəyov, Cahanbəxş bəy, Məhərrəm Oruc oğlu daxil idi. Sonrakı dövrlərdə Gərnibasər, Zəngibasər və Şərur mahalından nümayəndələrdə burə daxil oldu (Şadlinski, 2011). Komitə fəaliyyətə başlar başlamaz qarşısında 2 mühüm vəzifə dururdu. Bunlardan ilki, mahalı və ətraf əraziləri erməni daşnakların vəhşiliklərindən və amansız hücumlarından qorumaq idi. Bunu üçün tezliklə güclü silahlı qüvvə yaratmaq başlıca məsələ idi. Silahlı birləşmələrə rəhbərlər təyin olunaraq kəndlərə göndərildi. Daha çox hücumlar olan kəndlərdə yerləşən dəstələr daha ciddi mövqe aldılar. İkinci mühüm məsələ isə kəndlərin daxili nizam – intizamına nəzarət etmək idi. Yerli əhalinin əmin-amanlığını təmin etmək, oğurluqların qarşısını almaq idi (Ələkbərli, 1996). Ümumilikdə Komitə 1917-1920-ci illərdə fəaliyyət göstərmiş və bölgənin müdafiəsini təşkil etmişdir. Fəaliyyət dövründə erməni daşnak qoşunlarının hücumlarını dəf etmişdir. Həmçinin daşnak hökumətinin hakimiyyətini qəbul etməmişdir.

1920-ci ilin iyul ayında Naxçıvanın böyük bir hissəsini daşnaklar tərəfindən işğal etdikdən sonra Vedibasər ərazisi tam mühasirəyə düşür. Ermənilər bölgəyə ağır silahlarla təmin olunmuş qoşunlar göndərirdi. “Mübariz dəstə” düşmən qüvvələrinə qarşı qəhrəmanlıqla mübarizə göstərsə də döyüşlərdə sursat tamamilə tükənir. Abbasqulu bəy dinc əhalini qırğınlardan xilas etmək üçün mühasirəni yararaq dağların arası ilə 20 minə yaxın yerli əhalini Cənubi Azərbaycana keçirir. Vədiyə daxil olan daşnak qüvvələri Komitənin qərargahını – Qalaburc qalası və rus – tatar məktəbinin binasını dağıdır. Bununla da Komitənin milli dövlətçilik fəaliyyəti sona çatmışdır (Novruzov, 2025).

Şadlinskiyin başçılıq etdiyi tabor İran ərazisində silahlı münaqişələrlə üzləşir. Xoy şəhərinin valisi Nəbo xən Abbasqulu bəyin düşərgəsinə gəlib dəstəyə silahları təhvil verməsini tələb etmişdir. Bununla qəti razılaşmamış hətta ona təklif edilən rütbədən də imtina etmişdir. Vali zor gücünə tərkisilah etmək qərarına gəlsə də döyüş baş tutmamışdır (Cəfərov, 2009).

“Qırmızı tabor”un yaranması

Naxçıvanda Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra 1920-ci ilin sentyabrın 25-də Abbasqulu bəyin Naxçıvana çağırılması barədə müzakirə aparılırdı. Daşnaklara qarşı mübarizə aparmağın çox çətin olacağını görən Naxçıvan İnkilab Komitəsi öz nümayəndələri Seyfulla Süleymanov və Məmməd Rəhimovu Abbasqulu bəyi Naxçıvana çağırması üçün onları İrana göndərilir. Nəticə olaraq Abbasqulu bəy tərəfdaşlarına müraciət edərək demişdir ki, Naxçıvana yola düşüb qardaşlarımızla birləşək. Bu çağırışı yerli əhali sevinclə qarşıladı. Mərənd şəhərindən Culfaya doğru yola düşdülər və Naxçıvana çatdıqda onları camaat hörmətlə qarşıladı. İnkilab Komitəsinin qərarı ilə dəstənin köhnə adı dəyişdirilərək “Qırmızı tabor” adı verilir. Dəstəyə yeni üzvlər də daxil olur (Cəfərov, 2009). Tabora igidliyi ilə xüsusi seçilən Cəlilkəndin kənd sakini Fətulla Hüseynovda daxil olmuşdur. Bir tarixi şəxsiyyət kimi misilsiz qəhrəmanlıqlarına görə el-obada sevilərək məşhurlaşır və onun haqqında nəğmələr bəstələnir (Rəhimov, 2019).

“Qırmızı tabor” Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün qorunmasında və erməni daşnaklarından təmizlənməsində müstəsna rol oynamışdır. Taborun özəyini verdibasərli və naxçıvanlı döyüşçülər təşkil edirdi. Qarşıda duran ilk mühüm vəzifə Şərur qəzasını daşnaklardan təmizləmək olmuşdur. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutundan sonra ermənilər bölgədə fəallaşaraq Şərur qəzası və Şəhtaxtı stansiyasını işğal etmişdir. Ümumilikdə 1919-1920-ci illərdə Şərur-Dərələyəz bölgəsinə hücum edib 76 kəndi yerlə yeksan etmiş, yandırmış və yerli əhalinin bir qisminin yurdlarını tək etməyə məcbur etmişdir (Naxçıvan tarixi, 2014).

“Qırmızı tabor” Əznəbürd-Qarabağlar istiqamətində dağ ətəkləri ilə hərəkətə keçərək Bağırsaqdərə-Səderək arasında mövqe tutdu. Nəticədə noyabr ayında Şəhtaxtı, Xok kəndlərində 1200

erməni silahlı qüvvəsi əsr alınır və Şərur qəzası bütövlükdə azad edilir. Həmin ilin dekabr ayının 2-sində qəzada inqilab komitəsi təşkil olunur (Cəfərov, 2009).

“Qırmızı tabor”un medalları

Təmizlik seçki komissiyasının 1930-1934-cü illərə aid iclas protokolları, qərarları və digər arxiv sənədlərində rast gəlinən məlumatlara əsasən, Abbasqulu bəyin başçılıq etdiyi “Qırmızı Tabor”un 200-dən çox döyüşçüsünə partizan hərəkətində göstərdikləri igidliklərinə görə Naxçıvan MSSR-in “Qırmızı partizan”ı adı verilmiş və həmçinin 19 nəfəri “Qırmızı bayraq” ordeni ilə təltif edilmişdir (Cəfərov, 2009). Şərur Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyin arxiv sənədlərinə əsasən, Abbasqulu bəy Şadlinski 1921-ci il aprelin 25-də ordenlə təltif olunmuşdur (Şəkil 2).

Şəkil 2. Abbasqulu bəy Şadlinskiyə “Qırmızı bayraq” ordeni (ŞTDM. N-3681)

Həmin ordenin üzərində yerləşən qırmızı bayraqda Erməni dilində “ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔ” (Proletarner bolor yerkrneri, miatseq!) məşhur sovet şüarı yazılmışdır. Qeyd olunan ifadənin Azərbaycan dilinə tərcüməsi “Bütün ölkələrin proletarları, birləşin!” şəklindədir. SSRİ burada “Proletarlar” dedikdə işçi sinfini (fəhlə sinfi) nəzərdə tuturdu. Digər nöqteyi nəzərdən baxdıqda ədəbiyyatda və incəsənətdə proletar – iradəli, ağıllı, məqsədyönlü əsas fiqur kimi göstərilirdi. Ümumilikdə 1920-1930-cu illərdə bu söz ideoloji ruhu əks etdirmək üçün istifadə edilirdi. Abbasqulu bəy Şadlinski, Xəlil Mehdi oğlu və Əkbər Yetim oğlunun “Qırmızı bayraq” ordeni 35-ildən artıqdır ki, Şərur Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyin numizmatika bölməsində saxlanılır.

Şəkil 3. Polkovnik İ. Məmmədovun “Qırmızı ulduz” medalı (ŞTDM. N-2437)

Abbasqulu bəy Şadlinski Naxçıvan sərhədlərinin qorunmasında göstərdiyi şücaət və fədakarlığa görə Nəriman Nərimanov tərəfindən “Qızıl ulduz” medalı ilə təltif olunmuşdur. Həmin medal muzeydə olmasa da polkovnik İ. Məmmədovun 6 aprel 1930-cu ildə aldığı medalla oxşardır (Şəkil 3). medalın üzərində Rus dilində “ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!” məşhur sovet şüarı yazılmışdır. “Qırmızı bayraq” ordenində olduğu kimi həmin ifadənin Azərbaycan

dilinə tərcüməsi “Bütün ölkələrin proletarları (fəhlə sinfi), birləşin” şəklindədir. Sovet hakimiyyəti o dövr üçün təsis edilən bütün medal və ordenlərin üzərinə bu şüarı yerləşdirirdi.

1921-ci ilin yayında Şadlinskiyin döyüşçüləri Naxçıvan-Şərur-Vedibasara-Qəmərlilə-İrəvan və Vedibasara-Şərur-Dərələyəz-Zəngəzur cəbhələrində daşnak dəstələrini mərdliklə darmadağın etmişdir. Bölgədə daşnak qiyamları və işğalına son qoyduqdan sonra Şadlinski 1922-ci ilin sonunadək Naxçıvanda sərhədlərinin qorunmasına rəhbərlik etmişdir. Təxris olduqdan sonra Vedibasara qayıdıb mülki və sosial istiqamətli fəaliyyətlərlə məşğul olmuşdur. Sonrakı dövrlərdə bir sıra rəhbər və təşkilatçı vəzifələrdə çalışmışdır (Ələkbərli, 2026).

Mübarizə hərəkəti sona çatdıqdan sonra “Qırmızı tabor”un bir çox döyüşçüsü kolxozlarda, sovxozlarda və sənaye müəssisələrində işləməyə başladı. Bir qismi isə artıq təqaüdə çıxmışdı. Taborun iştirakçıların şəxsi əşyaları, medalları yerli əhali tərəfindən qorunaraq Şərur Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyinə hədiyyə edilmişdi. 1986-cı ildə muzeydə “Qırmızı tabor” üçün xüsusi bölmə yaradılır. Bura “Qırmızı bayraq” ordeni, “Qırmızı ulduz” medalı, hərbi çanta, qəlyan, siqaret qabı, qol saati, divar saati, patronluq, giliz, durbin qabı, ülgüc, tank fiquru, vəsiqələr, nadir fotolar və bunun kimi çoxlu eksponatlar aiddir. Muzey fondunda Abbasqulu bəy Şadlinskiyin həyat və mübarizə yolunu ehtiva edən tarixi əhəmiyyətə malik qiymətli eksponatlar və arxiv materialları da mühafizə olunur. O cümlədən iki oğlu – İsgəndər və İsfəndiyar Şadlinskiyin vəsiqə və sənədlərində muzeyin fondunda saxlanılır (Şərur Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi, t.y.).

Abbasqulu bəy yalnız bir hərbi xadim deyil, həmçinin uzaqgörən bir siyasi lider idi. O, 1917-ci ildə Rusiya imperiyasının süqutundan sonra Vedibasara Komitəsini yaradaraq faktiki olaraq ilk milli dövlətçilik hökumətini yaratdı. Bu ona imkan verirdi ki, bölgəni həm müdafiə, həm də idarə edə bilsin. Bir el qəhrəmanı kimi Vedibasara, Naxçıvan, Şərur ərazilərinə ermənilərin təcavüzünün qarşısını alırdı. Onun cəsarəti və igidliyi vətənin mərd oğullarını ətrafında toplayırdı. Yerli əhali onu el ağsaqqalı kimi görürdü. Hətta gənc yaşlarından öz mülkünü yerli əhali ilə bölürdü. 1920-ci ildəki mühasirədə xalq üçün edə biləcəyi ən böyük və çətin qərarı verərək onları itkisiz şəkildə Cənubi Azərbaycana keçirir. Bir gün belə olsun vətənin müdafiə etməkdən əl çəkmir. Ona görə də İran ərazisində ona yüksək rütbə verilməsinə baxmayaraq silahı yerə atmır. Mübarizə hərəkətini Naxçıvan və Şərurda davam etdirərək bir daha göstərmişdi ki, Azərbaycanın hər bir qarış torpağı ona yurdu Vədi kimi doğmadır. “Qırmızı tabor”un yaradılması və onun Şərur bölgəsini azad etməsində Abbasqulu bəyin mühüm siyasəti dururdu. Burada “Qırmızı tabor”u yalnız hərbi birləşmə kimi deyil həm də yerli əhəlinin özünümüdafiə mexanizmi kimi qiymətləndirə bilərik.

NƏTİCƏ

Abbasqulu bəy Şadlinski erməni daşnak qüvvələrinə qarşı mübarizədə hərbi-siyasi rolu türk müsəlman əhalini qəddar düşməndən qorumaq idi. O, xalqın təhlükəsizliyini üstün tutan əsl xalq qəhrəmanı olmuşdur. 44 illik ömrünün böyük bir qismini doğma yurdunun müdafiəsinə həsr etmişdir. O, könüllü xalq dəstələrini hərbi qüvvəyə çevirərək Qərbi Azərbaycan və Naxçıvanın müdafiəsi uğrunda özü və silahdaşları ilə birgə səfərbər olmuşdur. Özünümüdafiə dəstəsinin döyüş yolu özlüyündə türk dünyasında bir salnamədir. “Qırmızı tabordan” ayrıldıqdan sonra əsas məqsədlərindən biridə silaha əl atmadan dövrün tələblərinə uyğun əmin-amanlıq yaratmaq idi. Nümunə kimi 1930-cu ilin yazında bölgədə kolxoz quruluşuna qarşı baş verən üsyanı yatırmaq üçün etdiyi danışıqlarda kənd camaatını silaha əl atmaqdan çəkindirməsini qeyd etmək olar. Həmçinin Sovet hakimiyyəti ilə əməkdaşlıq etməsinin əsas səbəbi milli mübarizənin davam etdirilməsi idi. Amma onun nüfuzu və keçmiş mübarizə hərəkəti hakimiyyət üçün təhlükə idi. Abbasqulu bəy Şadlinski 1930-cu ilin martın 3-də Cığır dərəsində sui-qəsd nəticəsində qətlə yetirilsə də, onun milli mübarizə yolu və tarixi irsi bu gündə xalqın yaddaşında yaşayır.

ƏDƏBİYYATLAR

Abbasqulu bəy Şadlinski və "Qırmızı tabor"a aid materiallar (eksponat və sənədlər toplusu). (t.y.). Şərur Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi, Şərur, Azərbaycan.
Baxşəliyev, V., Şıxəliyev, E., & Rəhimov, Y. (2023). Şərur rayonunun tarixi. Əcəmi, 108-131.

- Calalov, M. (2025). Görkəmli ictimai xadimin ömrü nəsillərə nümunədir. Azərbaycan qəzeti. <https://azerbaijan-news.az/az/posts/detail/gorkemli-ictimai-xadimin-omru-nesillere-numunedir-1744836025/357573>
- Cəfərov, F. (2009). Erməni vəhşiliyi. Nurlan, 6-74.
- Ələkbərli, Ə. (1996). Abbasqulu bəy Şadlinski. Sabah, 45-55.
- Ələkbərli, Ə. (2003). Qərbi Azərbaycan (10 cildə): I cild (Vedibasər mahalı). Ağrıdağ, 221-240.
- Ələkbərli, Ə. (2026). Milli mübarizə tariximizin əfsanəvi xalq qəhrəmanı Abbasqulu bəy Şadlinski – 140. Westaz. <https://westaz.org/az/xeber/milli-mubarize-tariximizin-efsanevi-xalq-qehremani-abbasqulu-bey-sadlinski-140>
- İslamoğlu, S. (2006). Kəndimiz – dərdimiz. Ağrıdağ, 21-23.
- Naxçıvan tarixi (3 cildə). (2014). II cild. Əcəmi, 290-314.
- Novruzov, K. (2025). Yazılmamış tariximiz silsiləsindən – xalq qəhrəmanı Abbasqulu bəy Şadlinski. Elmi İş Beynəlxalq Elmi Jurnal, 19(2), 145–162. <https://doi.org/10.36719/2663-4619/111/145-162>
- Rəhimov, Y. (2019). Naxçıvan: Siyasi və sosial-iqtisadi tarixinə dair (XIX-XX əsrin əvvəlləri). Əcəmi, 187-188.
- Şadlinski, V. (2011). Şadlinskilər. Təhsil, 5-65.

ABSTRACT

THE MILITARY-POLITICAL ROLE OF ABBASGULU BEY SHADLINSKI IN THE FIGHT AGAINST THE ARMENIAN DASHNAK FORCES

Murad Mammadli

Sharur District History and Local Lore Museum, Nakhchivan, Azerbaijan

It is important to study the military-political activities of the national hero Abbasgulu bey Shadlinski in 1917-1930. The article provides information about the Vedibasər district, one of the historical lands of Azerbaijan. The establishment of the Red Battalion, the period of Abbasgulu bey Shadlinski's leadership, the processes related to ensuring the security of the region, the orders and medals awarded to him are noted. The establishment and activities of the Vedibasər Committee, the first Turkish-Muslim government formed in the Nakhchivan-Irevan region before the establishment of the Azerbaijan Democratic Republic, are also added. The events that occurred in the area as a result of the genocide committed by the Armenian armed forces against the Azerbaijani people in 1918-1920, the deportations and changes in the socio-political life of the local population are brought to attention. Notes are given in archive documents that are important for the period and the events that occurred in the region are described in more detail. The military-strategic measures taken by the Armenian Dashnak forces to prevent their advance into Nakhchivan and towards the territory of Sharur district are reflected. The creation of a defense movement by the people for freedom and territorial integrity and their results are analyzed. Shadlinsky's socio-political weight confirms that he is both a military leader and a symbol of the people's common resistance. The uprisings against the collective farm system in the Vedi district and the meeting of Abbasgulu bey with local residents are also added.

Keywords: Abbasgulu bey Shadlinsky, Red Battalion, Vedibasər, Vedibasər Committee Sharur, genocide

РЕЗЮМЕ

ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ РОЛЬ АББАСГУЛУ-БЕЯ ШАДЛИНСКОГО В БОРЬБЕ ПРОТИВ АРМЯНСКИХ СИЛ ДАШНАКА

Мурад Мамедли

Музей истории и краеведения Шарурского района, Нахчыван, Азербайджан

Важно изучить военно-политическую деятельность национального героя Аббасгулу-бея Шадлинского в 1917-1930 годах. В статье представлена информация о Ведибасарском районе,

одном из исторических земель Азербайджана. Отмечается создание Красного батальона, период руководства Аббасгулу-бея Шадлинского, процессы, связанные с обеспечением безопасности региона, награжденные им ордена и медали. Также добавлены сведения о создании и деятельности Ведибасарского комитета, первого турецко-мусульманского правительства, сформированного в Нахчыванско-Иреванском регионе до образования Азербайджанской Демократической Республики. Охвачены события, произошедшие в регионе в результате геноцида, совершенного армянскими вооруженными силами против азербайджанского народа в 1918-1920 годах, депортации и изменения в социально-политической жизни местного населения. Приведены записи из архивных документов, имеющих важное значение для этого периода, и более подробно описаны события, происходившие в регионе. В статье отражены военно-стратегические меры, предпринятые армянскими дашнакскими силами для предотвращения их продвижения в Нахчыван и на территорию Шарурского района. Анализируется создание народным оборонительным движением за свободу и территориальную целостность и его результаты. Общественно-политический вес Шадлинского подтверждает, что он является одновременно и военачальником, и символом народного всеобщего сопротивления. Также добавлены события, связанные с восстаниями против колхозного хозяйства в Ведийском районе и встречей Аббасгулу-бея с местными жителями.

Ключевые слова: *Аббасгулу бек Шадлинский, Красный Табор, Ведибасар, Ведибасарский комитет, Шарур, геноциде*